

Sandsigeres visse Løn, uden nogen Sinde at forsage eller tabe Troen paa sig selv. Det er vist ikke for meget, her er sagt, men det, der er sagt, er for øvrigt sagt smukt og godt. Og jeg gaar ud fra som givet, at vi alle har Grund til at agte paa, hvad der er sagt, tænkt og ment om denne Sag af en Mand som Grundtvig; thi der fødes jo ikke mange af den Slags Mænd i et Folk i Løbet af et Aarhundrede. Hvor meget han end blev modsagt, ja haanet og spottet i sin Tid, tror jeg dog, man kan sige, at det danske Folk i Almindelighed nu ser paa hans Minde med Ærbødighed. Men, som sagt, naar Talen er om den Tanke, Grundtvig havde med Højskolen, maa det siges, at den unægtelig ikke paa nogen Maade er blevet gennemført ved de nuværende mindre Højskoler. Hans Tanke var den, at man skulde have en Højskole, der kunde optage Elever gennem flere Aar, 2—3 Aar, og som i Løbet af denne Studietid skulde kunne frembringe en, som han kaldte det, folkelig Dannelse i Modsætning til den almindelige „lærde“ sproglige Dannelse, som vandedes gennem Latinskolerne og Universitetet. Den Skole, han ønskede, skulde ikke være en Skole for Folk, som vilde søge Embeder af den ene eller anden Art, men det skulde være en Skole, som kunde bidrage til at give dem, der besøgte den, en almenmenneskelig Undervisning og særlig en Undervisning paa dansk, folkelig Grund, paa Grundlag af alt, hvad han kaldte det danske, dansk Sprog, dansk Historie, Geografi, Statistik, Lovgivning o. s. v., saa at der kunde komme en virkelig grundig Oplysning angaaende disse Forhold ud deraf, og saa at Eleverne gennem denne grundige Oplysning kunde lære at elske det lille Folk, som vi tilhører, og som han elskede mere, end de fleste andre danske Mænd har elsket deres Land. Og han havde en særlig, bestemt Hensigt med denne Undervisning, som vi her i Rigsdagen ganske naturligt maa lægge os paa Sinde. Den kom frem i hans Skrifter og i hans Taler ved forskellige Lejligheder. Den kom frem, saa vidt jeg husker i 1851, under en Forespørgsel, som han i Rigsdagen rettede til den daværende Kultusminister Madvig om, hvorvidt man vilde udføre den Tanke, som Christian den Ottende havde billiget, om at faa en saadan Skole eller et saadant folkeligt Akademi i Sorø. Madvig svarede blandt andet, at han mente, at vi havde jo nu Rigsdagen, og her havde vi Betingelser for at give den Oplysning, som Grundtvig ønskede. Grundt-

vig svarede dertil, at det var saa langt fra at være Tilfældet, at Rigsdagen skulde kunne være en saadan Opdragelses- og Oplysningsanstalt, at den netop forudsatte en Oplysningsanstalt, som kunde sætte Frugt i selve Rigsdagen. Jeg gaar ud fra, at alle vi, som i dette Øjeblik sidder her inde i det danske Folketing, i Virkeligheden vil være enige — ikke med den latinske Professor, men med Grundtvig i denne almindelige Opfattelse. Jeg tillader mig at tro og haabe, at vi har saa megen Selverkendelse, at vi ikke mener, at Rigsdagen skulde kunne tjene som Oplysningsanstalt, og jeg haaber derfor ogsaa, at vi ikke vil undlade at arbejde frem imod almindelig folkelig Oplysning, men at vi tværtimod vil sige, at der trænges haardt til, at vi faar en saadan Opdragelses- og Oplysningsanstalt, som Grundtvig tænkte paa, for at Rigsdagen kan faa gode Kaar at virke under, og for at vi kan faa gode Folk til at virke herinde. Jo mere vi lægger Vægt paa den almindelige Valgret, desto mere bør vi ogsaa lægge Vægt paa, at der bliver givet en god Oplysning med Fædrelandets Vel for Øje, saaledes som Grundtvig har tilstræbt.

Ser vi imidlertid paa Udviklingen af Højskolesagen, er den blevet anderledes, end Grundtvig forestillede sig. Da Christian den Ottende døde, og Krigen kom, blev den Udvikling afbrudt, som var i Gang for at faa oprettet en større Skole i Sorø. Men saa fik vi, efter at Kampen var endt, og særlig efter den sidste sørgelige Krig, de Folkehøjskoler, som vi nu har, og der er ikke Tvivl om, at de har gjort en stor og betydningsfuld Gerning. De er ganske vist mange Gange og paa mange Maader blevet angrebne; de er blevet haanede og spottede, og det er blevet udtalt, at de har bidraget til at gøre Folket særlig forvirret og radikalt, men jeg tror, at der havde været langt daarligere Kaar for vort Folk, hvis de ikke havde været, saa kan man for øvrigt mene om dem, hvad man vil. Vi har dem nu i alle Tilfælde, og jeg mener, det er gavnligt, at vi søger at opretholde dem. De Skoler, vi nu har, har det gode ved sig fremfor den Skole, som Grundtvig havde tænkt sig, at de kommer flere til gode. Det er jo Skoler, der sædvanlig kun har Eleverne 3, 5, 6 Maaneder, og det er overkommeligt for mange flere at komme paa en saadan Skole end paa en større Skole som den, Grundtvig havde tænkt sig, selv om der ved en saadan Skole blev givet store Statstilskud til Understøttelse for